

Naslov članka/Article:

Glasba na elektronskih medijih ZKP RTV Slovenija 2017–2018

Avtor/Author:

Franc Križnar

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Glasba v šoli in vrtcu št. 2/2018, letnik 21

ISSN 1854-9721

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2018

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/glasba-v-soli-in-v-vrtcu/>

Glasba na elektronskih medijih ZKP RTV Slovenija 2017–2018

Bera osmih novih nosilcev zvoka umetnostne in jazzovske glasbe je malce skromnejša od zadnje (2016–2017), zato pa nič manj kvalitetna in še vedno vredna kot del slovenske glasbene (re)produkcije in naše duhovne kulturne dediščine. Teh izdaj ne bi bilo brez vrhunskih slovenskih glasbenih umetnikov različnih generacij, ki so spet poustvarili odlične posnetke za radijski arhiv. Šest samostojnih plošč, antologija s petimi ploščami in knjižna monografija s priloženo ploščo, je nastalo v sodelovanju z Radiem Slovenija ter ob podpori donatorjev in sponzorjev, Balassi inštituta, Celjske Mohorjeve družbe idr. Vse predstavljene in na novo izšle izdaje tako spet predstavljajo nov gradnik slovenske kulturne dediščine in žive glasbene umetnosti ter so eden od pomembnih kamenčkov v mozaiku izpolnjevanja pomembnih nalog javne službe nacionalnega medijskega RTV-servisa.

Tradicionalna in vsakoletna promocija diskografskih dosežkov Založbe kakovostnih programov RTV Slovenija (ZKP RTV Slovenija) je tudi v letu 2018 v Banketni dvorani ljubljanskega magistrata prinesla zadnji izdani založniški diskografski program, cedejke iz let 2017–2018, torej tistih, ki redno izidejo med dvema kulturnima praznikoma. Vsakič je ta praznik slovenske (glasbene) diskografije obogaten kot srečanje z avtorji elektronskih medijev, izvajalci in ustvarjalci glasbenih in drugih

umetniških zvrsti in žanrov v zadnjem in že omenjenem obdobju. Tudi tokrat (15. feb. 2018) je bilo tako. Vodja založniške dejavnosti RTV SLO **Mojca Menart** je predstavila njihove izdaje otroške, komorne, koncertantne, vokalno-instrumentalne in jazzovske glasbe.

Na področju otroške glasbe je bila to najprej plošča avtorske glasbe za otroke naše mednarodno uspešne skladateljice srednje generacije in lanske (2017) dobitnice nagrade Prešernovega sklada Nine Šenk (roj. 1982). Za najmlajše je ustvarila zvočno duhovito glasbeno pravljico **Grdi raček** za trobilni ansambel in pripovedovalko, izvedli pa so jo igralka **Lucija Čirović** in 11-članski **Trobilni ansambel Slovenske filharmonije** (z enim pridruženim tolkalcem): Franc Kosem, Tibor Kerekeš, Blaž Avbar in Dejan Glamočak (vsi trobente), Jože Rošer in Maja Burger Zgonc (rogova), Domen Jeraša, Žan Tkalec in Wolf Hagen Hoyer (vsi pozavne), Janez Žnidaršič (tuba) in Matevž Bajde (tolkala). V 12 stavkih: *Poletje, Raca, Male račke, Naslednji dan, Odhod v račjak, Močvirje, Lov, Prihaja jesen, Zima, Kmet z družino, Pomlad in Labod* so v besedi in glasbi popeljali mlade poslušalce skozi znamenito pravljico danskega pripovednika in pravljicarja Hansa Christiana Andersena (1805–1875) v prevodu Silvane Orel Kos. Gre za interpretacijo kratke in sodobne pravljice, naslonjene na glavno literarno osebo malega grdega

račka (ki je v resnici labod). Ta se je izvalil v račjem gnezdu, ker pa je drugačen od račk, ga takoj označijo za grdega. V ospredje je postavljen motiv drugačnosti, ki je velik problem v odnosu med ljudmi še dandanes, saj se prepogosto srečujemo z njo in jo obravnavamo z zadržki. Želel je pokazati nesprejemanje drugačnih in neupoštevanje njihovih pravic in pogledov, mnenj. Pravljica nas želi naučiti sprejemati, še posebej pa ceniti drugačnost. Seveda je trobilni inštrumentarij s številnimi različki in še več dušilci kot nalašč za prikaz, oris vseh različnih stavkov pravljice. Pri *Grdem račku* N. Šenk gre za programsko glasbo, tej pa je seveda primaren barvni, inštrumentacijski element glasbene umetnosti.

Prvo skupno cedejko sta izdali slovenski glasbeni umetnici **harfistka Mojca Zlobko Vajgl** in **flavtistka Karolina Šantl Zupan**. Zaradi izključne prisotnosti Mozartove in Bachove glasbe sta ploščo tako tudi podnaslovili: *Mozart-Bach*. Od velikega Avstrijca W. A. Mozarta odigrata slovito muziko dvojnega *Koncerta* za flavto, harfo in orkester v C-duru, KV 299 (297 c), ki je mdr. eden najbolj popolnih tovrstno zasadenih koncertantnih del za flavto in harfo. Dodata pa še Mozartovo priredbo violinsko-klavirske *Sonate* št. 4 v F-duru, KV 13 in Bachovo priredbo *Sonate* v g-molu (BWV 1020) za flavto (ali violino) in čembalo. Izdelek je dovolj domišljen spored in premišljena dramaturgija dveh povsem samostojno uveljavljenih reproduktivnih umetnic, ki se jima v osrednjem Mozartovem koncertantnem delu pridruži še eden od naših osrednjih državnih simfoničnih orkestror: orkester Slovenske filharmonije z dirigentom, maestrom Urošem Lajovcem. Ploščo tako kot skupno soigro na koncertnem odru bogati izjemno sožitje ali kar neke vrste (filozofski) dualizem obeh umetnic. Vsaka zase sta doslej že prepričali s številnimi koncerti in samostojnimi cedejkami, zdaj pa sta dodali še skupno vizitko svojega umetniškega (in pedagoškega) poslanstva. Obe slovita tudi s pedagoškim delom na naši »glasbeni alma mater«, na Akademiji za glasbo v Ljubljani; vsaka s svojim razredom flavtistov in harfistk. Izredno lepo in celostno podobo plošče (fotografije in oblikovanje) je prispeval Aleš Jazbec in tudi s tem nadgradil skoraj že pričakovani, če že ne kar zahtevani standard izdaj ZKP RTV Slovenija.

Nadaljnja enota letošnje bere *ZKP RTV Slovenija* prinaša slovensko ljudsko glasbo v koncertni preobleki. Avtorja in izvajalca tega projekta sta klarinetist Dušan Sodja in pianistka Tatjana Kaučič. Poleg zasebne življenjske poti že dolgo (več kot 20 let) dodatno združujeta tudi skupno glasbeno pot v **Duu Clari-piano**. Za enega od svojih skupnih diskografskih dosežkov (ta je že kar osmi!) sta najprej naročila, potem pa izdala (v založbi Muzicij Društva slovenskih skladateljev) osem novih skladb za klarinet in klavir slovenskih skladateljev različnih generacij, šol in slogovnih usmeritev: Andrej Makor, Tomaž Habe, Katarina Pustinek Rakar, Jani Golob, Peter Šavli, Tadeja Vulc, Andrej Misson in Helena Vidic. Glavni povod za njuno projektno delovanje je bila vrzel na področju stika ljudske in umetniške glasbe v komorni glasbeni literaturi, kot pravita sama v zvezi s tole odločitvijo in s podporo, ki sta jo dobila v *1. programu RA SLO*. Misel na pomanjkanje takih skladb je bila še posebej vztrajna in trenutkih muziciranja na tujih odrih, kjer redno nastopata. Avtorica besedila v dodani knjižici (kot po navadi in v vseh omenjenih ploščah prevedena še v angleški jezik) je ena od njihovih glasbenih urednic mag. Simona Moličnik. Nadnaslov predstavlja vseh osem priredb slovenskih ljudskih pesmi s prav vseh geografskih področij; *V objemu dvojine*; saj je pri vseh zaznati obujanje radoživih slovenskih ljudskih napevov za Istro, otroških pesmi Gorenjske, Prekmurja, Koroške, Posočja, ljubezni, cerkvene pesmi z Ogrskega in Bele krajine. Umetnika v dokaj klasičnem komornoglasbenem klarinetno-klavirskem duu, v katerem pa redko za to priložnost vztrajata najdlje, pa več kot prepričata tako po svojih povsem individualnih tonskih rezultatih in tehnikah kot seveda, in kar v tem primeru šteje največ: v skupni igri.

Hočem postati pevka! je imperativ, ki naslavlja neke vrste spominsko cedejko naše najprej operne, potem pa skozi vso kariero koncertne pevske solistke, **altistke Marije Bitenc Samec**. Po eni strani je s samo eno (operno) arijo (z orkestrom) izšla s skoraj izključno koncertnim repertoarjem. Izšla pa je tudi ob pevkini knjižni monografiji (Tina Bohak, Celjska Mohorjeva družba, 2018; 196 str.) kot priloga in kot koprodukcija med dvema založbama. Marija Bitenc Samec (roj. 1932) se predstav-

lja večinoma z repertoarjem, ki je ostal zapisan iz polpreteklosti njenega aktivnega prepevanja in snemanj vse od leta 1959. Pevka ob že omenjeni orkestrski spremljavi s Simfoničnim orkestrom RTV Ljubljana in dirigentom Danilom Švaro ter s pianisti Andrejem Jarcem, Marženko Sancin, Zdenko Lukec in Leonom Engelmanom poje glasbo skladatelj A. Ponchiellija (edina operna arija z orkestrom, arija *slepe matere* iz *La Gioconda*) in še arijo *Almirene* iz Händlove opere *Rinaldo*), potem pa še dela – samospevi skladatelj F. Schuberta, F. Mendelssohna Bartholdyja, H. Wolfa, S. Biničkega, M. Milojevića, E. Adamića, J. Pavčića, D. Švare, F. Šturma, R. Simonitija, A. Srebotnjaka, Z. Cigliča in L. M. Škerjanca. Tole je pa res veliko bolj ohranjanje naše duhovne kulture kot pa kakšen npr. muzejski artefakt.

Pravo antologijsko izdajo na kar petih cedekah je doživel naš violinski as polpretekle dobe **Dejan Bravničar** (1937–2018); umetnik in pedagog, ki je v dolgi in uspešni karieri zapustil nedvomno mnogo večje rezultate kot pa npr. predhodnica. Iz kar petih obsežnih in tehtnih priloženih knjižic avtorja Boruta Smrekarja razberemo, da je sin slov. skladatelja Matije Bravničarja (1897–1977). Po študiju violine na ljubljanski akademiji za glasbo (diplomiral je 1957) se je izpopolnjeval pri slovitem ukrajinsko-ruskem violinistu Davidu Ojstrahu (1908–1974) v Moskvi (1957–1960) in Italijanki Pini Carmirelli v Rimu (1960–1961). Poleg zavidljive bogate in raznolike ter obsežne umetniške kariere je vse od 1968 pa do upokojitve (2011) predaval violino na ljubljanski AG. Bil je član znamenitega (Klavirskega) Tria Tartini (A. Bertonec/klavir, D. Bravničar/violina in C. Škerjanec/violončelo). Največ pa je kot solist gostoval po vsej nekdanji Jugoslaviji in celem svetu: z orkestri, recitali ob spremljavah M. Lipovška in M. Pucelj in kot član *Tria Tartini* v Evropi in ZDA. Posnel je več plošč. V letih 1993–2001 je bil tudi dekan AG, med številnimi nagradami in priznanji pa je prejel nagrado Prešernovega sklada (1963) za svoje poustvarjalno delo, zlato plaketo UL (2010), častno priznanje Akademije za glasbo UL (2011) idr. Nastopati je začel že zelo zgodaj (kot čudežni otrok) in se uvrstil med najvidnejše slovenske soliste. Izvajal je dela iz svetovne literature, več slovenskih (mdr. tudi dela svojega očeta Matije Bravničarja) in jugoslovanskih skladb. Izboru številnih posnetkov v arhivu RA SLO je sledila kar peterica zaporednih plošč, na katerih se umetnik predstavi v glavnem s koncertantnimi deli, torej s *koncerti* za violino in orkester. V tem gre za dela, ki so jih podpisali glasbeni velikani, kot sledi: P. I. Čajkovski in B. Bartok (1), W. A. Mozart in J. Brahms (2), M. Bruch, F. Mendelssohn Bartholdy (3), E. Lalo, J. Sibelius in M. Ravel (4) in edina plošča s komornimi deli: J. S. Bach, W. A. Mozart, L. v. Beethoven in I. Stravinski (5). V koncertantnih delih violinista Bravničarja spremljata oba osrednja državna simfonična orkestra (Simfoniki RTV Slovenija in Orkester Slovenske filharmonije), ki jim dirigirajo S. Hubad, B. Leskovic, A. Nanut, U. Prevorsek, E. Doneux in Lajovic. Na posnetkih komornih del pa igra violinist s pianistoma A. Bertone-

cljem in M. Lipovškom. Če že ne celotna tokratna diskografska bera ZKP RTV Slovenija, pa vsaj omenjeni fragment Bravničarjevih petih cedek zagotovo sodi v resor naše narodove kulturne in še posebej glasbene dediščine. Tako so arhivi javnega RTV-servisa še dodatno osmišljeni, saj prav na podlagi teh in podobnih potez ostanejo oteti pozabi. Pred nami pa ostaja tako trajno zapisan plemeniti zvok našega violinista, na katerega bi se komaj kdaj še spomnili; potem seveda, ko je imel tehtno violinsko kariero na številnih domačih in tujih koncertnih odrih.

Od avtorjev komornoglasbenih samostojnih plošč z glasbo skladatelj **Zoltana Kodalyja** (1882–1967) in **Lucijana Marrije Škerjanca** (1900–1973) sta predstavljena še violončelist Milan Hudnik in violinist Žiga Brank. Vzrok za tale projekt ZKP RTV Slovenija in obeh izvajalcev je bilo leto 2017 – Kodalyjevo leto v Sloveniji. V tem pogledu sta ga zaznamovali 50. obletnica njegove smrti in 135. obletnica rojstva; na Hudnikovo pobudo in pobudo (madžarskega) Balassijevega inštituta v Ljubljani. Zaradi dveh popolnoma solističnih del za violončelo, *Sonata*, op. 8 in Škerjančeva *Sonata*, je omenjena plošča neke vrste solistični portret našega violončelista M. Hudnika; razen v drugi točki, ko se mu v enem delu, *Duu* za violino in violončelo, op. 7 Z. Kodalyja, pridruži še violinist Žiga Brank. Za relacijo Kodaly-Škerjanc bi lahko ugotovili, da gre za zanimivo sestavo projekta, kajti našega Škerjanca – vplivnega slovenskega sodobnika v svojem okolju, sicer pa dokaj drugačnega v primerjavi s Kodalyjem. Skladatelja ločijo različni glasbeni nazori, ti pa so presejani in oplemeniteni z glasbenimi spomini in posredno povezani v njuni (skupni) kompozicijski veščini in izrazni moči. Očitno gre v tem primeru za neke vrste solistično-izvajalsko sprego med obema skladateljema s še posebnim odnosom do violončela in našega solista M. Hudnika. Ta pa je kot namestnik soločelista v Simfoničnem orkestru RTV Slovenija še posebej podvržen igranju skladb in koncertov povsem solistično, a cappella. Na teh posebej odmevnih in morda kar redkih povsem solističnih nastopih redno nastopa doma in na tujem (Italija in ZDA). Zatorej je tale, skoraj v celoti popolnoma solistična cedekja neke vrste Hudnikova avtorefleksija, avtoportret ali kar njegova »visit card« (glasbena posetnica).

Naslednji diskografski portret predstavlja pevsko solistko, sopranistko **Elviro Hasanagić** z naslovom *Hrepenenje*. Umetnica in založba sta ga podnaslovili zaradi uvrstitve *samospevov*, teh tako značilnih vokalno-instrumentalnih miniaturnih skladateljev Albana Brega, Huga Wolfa, Slavka Osterca in Rada Simonitija; razen nekaj izjem skoraj samo slovenski repertoar. V teh dosežkih se ji pridružujeta še pianista Heinz Chen in naša Andreja Kosmač. V bogati in res lepo opremljeni knjižici k tej plošči so v trijezičnem obsegu objavljeni vsi teksti, besedila v slovenskih in angleških prevodih ter v slovenskih in nemških originalih. Za to so se še posebej potrudili prevajalci Matej Venier, Igor Grdina, Štefan Vevar in Josip Vidmar (prevodi v slov.), Boštjan Dvoržak (nemščina) in Andrej Rijavec (angleščina); za sled-

njega ali kar za vse bi lahko rekli, da gre za veliko več kot za enostavno prevajanje, saj je v *samospevu* poezija sestavna in organska simbioza z glasbo. Tudi zato je pevka E. Hasanagić v uvodu k temu svojemu diskografskemu prvencu zapisala: »Ko komponist obda besedo z glasbo, zaživijo čustva poezije. Način izražanja skladateljev izbranih pesmi na tej plošči in predstavitev lastnega dojetja teh besedil me je navdušil in inspiriral mojo odločitev za interpretacijo prav teh pesmi. Harmonije, ki objemajo ta besedila, poudarjajo občutenja, ki so meni zelo blizu. Ta jezik izražanja govorim tudi jaz. Vsak interpret prinese osebno noto h kompozicijam. V primeru teh pesmi pa so te skladbe imele tudi velik vpliv na moje obče dojetje ter doživljanje glasbe. Ta je zame: glasbo ljubiti ter jo živeti. Z njo iti korak s korakom ...« Brez dvoma gre po poslušanju že prvih taktov prvega od 31 samospevov *Die Nacht/Noč* A. Berga za ta hip eno najbolj obetavnih mladih sopranistk na mednarodnih odrih, sicer doma iz Ljubljane. Tako pa se omenjena bogata izdaja poleg odličnih interpretacij in posnetkov ponaša še z bogato knjižico z besedili vseh 31 uvrščenih pesmi v slovenskem, nemškem in angleškem jeziku. Gre po eni strani za bogato ali kar razkošno izdajo, z omenjenim dodatkom pa še (mednarodni) standard, kamor omenjeni opus zagotovo sodi.

Edino jazzovsko ploščo v tem obdobju izdaj ZKP RTV Slovenija pa prinaša še **Solo** pianista **Gregorja Ftičarja**, mladega mojstra črno-belih tipk oz. kar klaviature in pedalov, zraven pa še liričnega umetnika pianističnega skladanja. To je njegov prvi solistični album (posnet v radijskem studiu 13, 2016). Tega je G. Ftičar s posebnim recitalom v Štihovi dvorani ljubljanskega Cankarjevega doma predstavil tudi v okviru ARS-ovih programov na jesenskem 33. Slovenskem knjižnem sejmu (2017). Tako na tem kot na drugih koncertih in zdaj tudi na trajno dostopnih posnetkih, plošči, G. Ftičar navdušuje s svojimi skladbami (4) in pa priredbami del nekaterih največjih jazzovskih mojstrov, kot so to npr. Jerome Kern, Vincent Youmans, George Gershwin, Cedar Walton, Billy Strayhorn, John Coltrane, McCoy Tyner in Lojze Slak (*Čebelar*). Oblikovalka tega albuma Ljubica Čehovin je lani (2017) zanj prejela nagrado Društva slovenskih oblikovalcev za oblikovalski dosežek 2017. Solistična (klavirska) jazzovska glasba pri nas že dolgo ni

bila tako kvalitetna in zato vredna pozornosti, kamor zagotovo sodi omenjena plošča.

Pri omenjenem diskografskem paketu ZKP RTV Slovenija 2017–2018 so sodelovali številni sodelavci, šefi in uredniki med 1. in 3. (radijskim) programom. (glasbeni) producenti in tonski mojstri, njihovi asistenti in oblikovalci, izdelovalci masteringov in pisci besedil, fotografi in prevajalci in še mnogi drugi (koproducenti, posamezniki, sodelavci ...): Rado Cedilnik, Zoran Crnkovič, Sergej Dolenc, Miha Jaramaz, Miran Kazafura, Mitja Krže, Cole Moretti, Miha Ocvirk, Aleks Pirkmajer Penko, Metka Rojc, Gregor Samar, Andrej Semolič, Emilija Soklič, Branko Škrajnar, Borut Turk, Branko Žnidaršič (tonski mojstri), Anton Dežman, Leon Engelman, Gregor Forjanič, Anton Jurca, Miran Kvartič, Marija Ostaševski, Matjaž Prah, Hugo Šekoranja, Janja Velkavrh, Brina Nataša Zupančič (glasbeni producenti), Miro Prljača (digitalna montaža in editing) idr. Očitno je to še en izdajateljski in založniški cvetober, ki je nekako že kar nekaj desetletij sinonim za izdaje oz. izdelke omenjene založbe.

Tudi tokratna bera let in sezone 2017/18 ZKP RTV Slovenija je sicer malce manj obilna, na ploščah in v knjigi pa je zajet različen glasbeni repertoar, zajeti so številni slogi in žanri, po pravilu naših, slovenskih izvajalcev. Med avtorji, torej skladatelji, je spet na prvem mestu Slovenica, ki pa ni edina.

